

FRĂMNTĂRI CIVICE

Sfârșitul lunii noiembrie și începutul lunii decembrie din acest an ne oferă prilejul de a ne exercita obligația civică de a alege prin vot președintele țării, deputații și senatorii din Parlamentul României. În exprimarea de mai sus am folosit termenul de obligație civică și nu de drept civic, cum este menționat în articolul 38 din Constituția României, pentru că personal consider că a participa prin vot la decizia democratică de a ne alege conducătorii face parte din categoria obligațiilor moral-civice pe care le avem față de noi și față de societatea/comunitatea în care trăim.

În acest context nu pot să nu evoc cele spuse cu mulți ani în urmă de un important om politic, Winston Churchill, despre democrație: *„Multe forme de guvernare au fost încercate și vor fi încercate în această lume a păcatului și a nenorocirii. Nimeni nu pretinde că democrația este perfectă sau atotștiutoare. Într-adevăr, s-a spus că democrația este cea mai rea formă de guvernare, cu excepția tuturor celorlalte forme care au fost încercate din când în când...”*

Voi încerca în cele ce urmează să fac câteva considerații legate de alegerea Președintelui României. Fiind vorba de o alegere de tip uninominal pentru o magistratură de mare importanță și responsabilitate apreciez că comportamentul alegătorilor are anumite specificități față de alegerea deputaților și senatorilor care are la bază o listă de partid.

La alegerile prezidențiale din acest an Biroul Electoral Central a validat participarea a 14 candidați: din care 10 candidați propuși de partide și 4 candidați independenți. Dincolo de îndeplinirea unor calități formale stipulate de legislație și care au fost verificate de BEC se pune întrebarea dacă toți acești candidați au și asblul de calități și competențe care să le permită să-și îndeplinească sarcinile constituționale care le revin. Desigur trebuie să avem în vedere că România este, conform Constituției, o republică semiprezidențială în care Președintele are un set de atribuții specifice. Conform articolelor 91 și 92 din Constituție principalele atribuții ale

Președintelui sunt în domeniul politicii externe și în domeniul apărării.

În mod firesc se pune întrebarea care treuie să fie calitățile și competențele unui candidat la funcția de Președinte al statului? Desigur se pot exprima multiple opinii asupra acestora și a nivelului de importanță. Personal cred că trebuie să luăm în considerare, în primul rând, opiniile persoanelor care au avut responsabilități și au acumulat o experiență semnificativă în activități desfășurate la nivelul administrațiilor prezidențiale. Credibilitatea și obiectivitatea acestora este una ridicată. O astfel de persoană este, în opinia mea, eseistul și doctor în științe economice Jacques Attali, care a fost consilier al Președintelui François Mitterrand, pe o durată de zece ani. Într-un articol intitulat "Quelles qualités pour un président?" – (<https://www.slate.fr/story/40169/attali-president-qualites-portrait>) acesta face o sinteză a acestui ansamblu de exigențe pentru o persoană care dorește să acceadă la o asemenea funcție în Franța. Am selectat doar câteva dintre acestea așa cum sunt exprimate în articolul menționat:... *"În primul rând, un președinte nu este nici ministru, nici prim-ministru. El întruchipează națiunea. El trebuie să se gândească mai întâi la această întruchipare, în fiecare moment, care determină totul. El trebuie să o trăiască profund. El trebuie să se gândească constant la urmările acțiunii sale în istoria Franței, trecută și viitoare.... Trebuie să aibă un caracter solid, o mare capacitate de muncă. Trebuie să se îmbrace elegant și să vorbească o franceză impecabilă; să vorbească engleza cel puțin perfect; și dacă este posibil cel puțin o altă limbă străină..... De asemenea, trebuie să aibă capacitatea de a nu se minți singur, de a păstra un secret, de a lucra în echipă și de a decide singur, fără a face acest lucru pe baza propriilor interese sau a ranchiunilor personale..... El trebuie să aibă, de asemenea, o mare cunoaștere a celor mai esențiale subiecte pentru existența națiunii: probleme militare, financiare, educaționale și sociale. El trebuie să aibă o grilă de citire a evenimentelor care ne așteaptă..... El trebuie să fie capabil să creeze un consens cu opoziția pe probleme majore ale apărării și finanțelor publice..."* Desigur Jacques Attali se referă la exigențele față de Președintelui Franței, dar eu cred că aceste calități și competențe trebuie avute, având în vedere particularitățile națiunii noastre, și de Președintele României.

Ca cetățeni responsabili suntem puși în 24 noiembrie și apoi în 8 decembrie să alegem prin vot candidatul care să se apropie cât mai mult de aceste exigențe.

Ce înseamnă însă să fi un alegător responsabil? Răspunsul la această întrebare a preocupat pe mulți sociologi care au studiat comportamentul uman. Aceștia evidențiază că exercitarea votului are la bază două componente principale: o componentă rațională și una emoțională. Componenta rațională presupune că cetățenii analizează, cu un grad de obiectivitate acceptabil, nivelul la care candidații au calitățile și competențele necesare precum și prestațiile lor publice dar și programele propuse, respectiv ideile promovate, care coincid, sau se apropie, de interesele lor. Componenta emoțională a deciziilor este în strânsă legătură cu personalitatea candidaților, cu impresia lăsată de prestațiile lor publice, cu alte cuvinte de percepția calității umane a acestora, dar ia în considerare și o pondere importantă, afinitățile cu formațiunile politice care i-au promovat pe acești candidați.

Diversitatea membrilor societății noastre, luând în considerare diverse criterii, poate face ca modul de a privi candidații și de a le evalua calitățile să difere sensibil între cele două componente, rațională și emoțională.

De regulă participarea la vot pentru alegerile prezidențiale este superioară participării la vot față de alegerile parlamentare datorită faptului că scopul alegerilor este o persoană bine definită cu responsabilități la scară națională și care are și un caracter de simbol național.

Rezultatul acestui vot democratic este consecința însumării tuturor opțiunilor exprimate pe care, chiar dacă pentru unii dintre noi nu coincide cu dorința personală, trebuie să-l respectăm și să ne comportăm astfel încât candidatul care a obținut recunoașterea majorității cetățenilor să-și poată exercita atribuțiunile. Să nu uităm exprimarea clasică care sintetizează această idee importantă pentru o comunitate: „*Vox populi, vox Dei – Vocea poporului este vocea lui Dumnezeu*”

Prof.univ.dr. Vasile Boloș

(Articol publicat în ziarul "Cuvântul liber" din 4 noiembrie 2024)